

Captarea atenției

Prof. învă. preșc. Hopu Daniela

Grădinița cu P.P. Nr. 9, Brașov

Orice activitate educativă presupune un efort din partea subiectului supus învățării, de cele mai multe ori resimțit de acesta ca forțat sau greoi. Felul în care reușim să captăm atenția preșcolarilor atât ca etapă de activitate cât și în mod general, în sensul de captare constantă a interesului pentru activități instructiv-educative și pentru formarea unei motivații intrinseci este esențial pentru formarea armonioasă a copiilor și pentru transformarea acestora în viitor în persoane autodidacte.

Ciclul preșcolar are marele avantaj de a acționa asupra copilului într-o perioadă în care acesta este foarte curios deoarece orizontul lui de cunoaștere se extinde brusc de la mediul protector dar limitat al familiei la contactul cu alți copii și adulți, într-un mediu instituțional cu program și reguli, în care descoperă lucruri noi. Această „sete de cunoaștere” nativă poate fi valorificată pentru captarea atenției prin discuții directe cu copiii și alegerea unor teme care se potrivesc cu dorințele celui mic. Atunci când alegerea îi aparține și interesul este crescut și pot fi potențate o mulțime de conținuturi cu legături mai strânse sau mai laxă cu tema aleasă.

Pentru a merge pe caz concret. Una din temele cu impact emoțional puternic la preșcolari propusă de aceștia a fost „Dinozaurii”. Deoarece și-au impus alegerea, preșcolarii și-au concentrat atenția cu ușurință și au reușit să rețină denumiri lungi și alambicate, au reușit să îi clasifice, să stabilească conexiuni logice sau lanțuri trofice și să atingă un nivel de cunoaștere mult mai bun față de nivelul estimat. Pe lângă această temă, după cum am menționat mai sus s-au legat conținuturi din mai multe domenii experiențiale: de la învățarea numerației cu exerciții de compunere și descompunere cu materiale și fișe cu dinozauri la formarea unor deprinderi practice precum lipire, decupare etc sau artistico-plastice bazate, bineînțeles pe tema aleasă. Desigur, aici se adaugă și avantajul predării activităților în mod integrat.

Pe lângă predarea activităților integrate un alt avantaj care poate fi folosit în captarea atenției ar putea fi considerat și lucrul pe proiecte tematice. Mă refer în primul rând la partea de implicare efectivă a părinților și copiilor în procurarea materialelor informative. Impactul ține de două aspecte afective cu efect direct asupra preșcolarului: primul, faptul că părintele se implică oferă continuitate efortului de învățare din instituție cu cel familial și un model concret al adultului care demonstrează importanța învățării; al doilea, fiind un moment în care preșcolarul își afirmă personalitatea și statutul în grup, prezentarea unor materiale personale în maniera proprie în fața colegilor stimulează o imagine de sine pozitivă și încurajează copilul să asimileze informații conștient și logic, postura de „prezentator” presupunând respectarea unei ordini, răspunsuri argumentate, exprimare fluentă etc.

Deoarece posibilitatea de a găsi teme care să capteze interesul dar să acopere toate conținuturile curriculumului și să mulțumească simultan întregul colectiv al unei grupe heterogene ca temperament, înclinații și aptitudini, mediu de proveniență etc. este limitată, intervine acel moment esențial din deschiderea oricărei activități didactice, momentul de captare a atenției. Aici într-adevăr posibilitățile sunt nelimitate dar e recomandabil să se evite anumite greșeli, să se adapteze la grupă, conținut, accesibilitate ș.a.

Astfel, elementul de deschidere a activității nu ar trebui să devină un element izolat care după o scurtă prezentare se retrage definitiv. Dacă reușim să construim în jurul momentului o poveste, un scenariu al zilei care să se întoarcă constant la acest element va asigura unitate activității, coerență și va facilita efortul copiilor implicați în învățare. De exemplu, copiii care se pregătesc să meargă la școală (activitate specifică sfârșitului de grupă mare) primesc vizita surpriză a lui Pinocchio care e hotărât să ajungă la școală de această dată dar nu știe ce are în ghiozdan, mai mult, nu știe dacă are pregătit tot ce are nevoie. De aceea apelează la ajutorul grupei despre care a auzit numai lucruri bune.

Apariția lui Pinocchio poate fi realizată sub mai multe forme: păpușă-marionetă care își interpretează rolul cu gesturi și cu schimbări de intonație specifice artei dramatice, o păpușă simplă, o imagine bine realizată din punct de vedere plastic etc. O dată cu el sunt furnizate materialele didactice folosite. Se poate realiza o observare a rechizitelor pentru școală, copiii explicându-i simpaticului personaj aflat de față cum arată fiecare și la ce folosesc. Se poate varia cu elemente legate de deprinderi de ordine (existența unui caiet neîngrijit, neînvelit sau lipsa etichetelor) sau chiar norme ecologice (aparitiia foilor rupte, măzgălite și discuții legate de proveniența hârtiei).

După terminarea observării se poate realiza un obiect pe care Pinocchio îl va folosi la școală: un carnețel realizat prin șnuruire, un tablou care să decoreze viitoarea sală de clasă, un suport de creioane etc pe care Pinocchio le va aprecia. La fel de ușor se pot lega și activitățile alese: se poate confecționa un abecedar prin corelarea literelor cu imagini care încep cu sunetul corespunzător sau se pot citi imagini din poveste, se pot face sandvișuri sau limonadă pentru pauza de masă, se pot colora sau confecționa etichete pentru caietele lui Pinocchio și multe altele. După cum se remarcă, activitatea devine o poveste frumoasă construită pas cu pas de către preșcolari. Contraexemplul ar fi desigur „venirea musafirului surpriză”, o zână, un personaj din povești etc repetată și rămasă fără finalitate.

Un dascăl bine ancorat în realitatea contemporană va conștientiza faptul că preșcolarii din ziua de azi nu mai au același preocupări și modele cu cele ale generațiilor anterioare. Preșcolarii sunt extrem de captați de apariții noi: Minionii, Gașca Zurli, Angry birds, Minecraft, Elsa și Ana etc. Nu strică să fim la curent cu noile apariții care de cele mai multe ori declanșează miniobsesii în rândurile celor mici. (de la haine, accesorii, jucării etc). Vor rămâne mereu de actualitate personajele Disney îndrăgite sau povești clasice. Micky Mouse, piticii Albei ca Zăpada sau cunoscutul dialog dintre lup și Scufiță nu se vor demoda niciodată și vom găsi activități interesante în care să le putem folosi.

Dincolo de etapa de captare a atenției ca moment organizatoric contează extrem de mult nivelul de satisfacție al beneficiarilor, respectiv a preșcolarilor și a părinților acestora. Orice recompensă de natură verbală (o simplă laudă) sau materială (medalioane, abțipilduri, ecusoane etc) e resimțită ca un imbold pentru o implicare și mai activă în viitor. Desigur, orice evaluare are la bază niște criterii prestabilite, clare, explicate copiilor și însușite de aceștia în autoevaluări sau evaluarea lucrărilor celorlalți.

Alt mod de stimulare a gradului lor de mulțumire poate fi valorificarea unor lucrări plastice și/sau practice realizate de ei pentru înfrumusețarea mediului ambiental, preșcolarii realizând că au și ei aportul lor. Satisfacția lucrului realizat prin propriul efort o au preșcolarii și când pleacă acasă cu „munca” lor. Partea aplicativă a învățării, obținerea unor beneficii concrete, reale, activitățile care să le permită să acționeze efectiv, să experimenteze, să descopere au un efect benefic asupra implicării copiilor în procesul de învățământ.

Când fișele lor de muncă individuală și lucrările sunt afișate la avizierul grupei, cei mici se bucură de modul în care părinții reacționează și le apreciază munca și creativitatea. Avizierul, cât și o bună comunicare cu părinții își pun amprenta asupra felului în care copilul se implică în activitățile educative.

Am putea să adăugăm ca factor cheie în motivarea copiilor modul în care amenajăm sala de grupă și centrele de interes. Un dascăl cu vocație știe ce înseamnă un mediu atractiv, familiar, care îi oferă siguranță și libertate de a experimenta, de a încerca și reîncerca, care îi oferă libertatea de a-și exprima opiniile și sentimentele. Materialele puse la dispoziție copiilor au un rol stimulator în dezvoltarea acestora și alegerea lor e esențială. În societatea actuală avem la dispoziție aproape constant internetul și există o paletă extrem de vastă de materiale, ghiduri și auxiliare didactice la îndemâna cadrelor didactice.

Nu în ultimul rând prezența și modelul propriu-zis pe care îl oferă educatoarea (educatorul) contribuie la formarea modului în care acționează copiii. Noi le transmitem interesul sau lipsa de interes, plăcerea de a explora, plăcerea de a asculta o poveste, plăcerea de a picta, desena, cânta, plăcerea de a face mișcare, plăcerea de a descoperi lumea înconjurătoare. Modul nostru de a ne purta la grupă, pregătirea noastră teoretică și valorificarea experienței la catedră, deschiderea spre tot ce apare nou și dorința de autoperfecționare, creativitatea și valorificarea imaginației sunt definitorii în felul în care copiii își vor însuși achizițiile de bază ale formării personalității lor și vor fi captați cu adevărat de dorința de a învăța.

Bibliografie:

1. Abrudan, A.B., Jitariu, A. C. (2012). *Dezvoltarea copilului de la întrebări și neliniști la sprijin*. Pitești: Diana.
2. Ciolan, L. (2008). *Învățarea integrată: fundamente pentru un curriculum transdisciplinar*. Iași: Polirom.
3. Domnica, P., Petrică, S., Preda, V., Brănișteanu, R. (2012). *Pentru un copil sănătos emoțional și social: ghid practic pentru educatorul care construiește încredere*. București: V&I Integral.